

того, людина часто усвідомлено знищує зелені насадження, наприклад, очищаючи площу під будівництво рундуків і торгових павільйонів. Знищують рослини діти, граючи і балуючись. І чим швидше кожна людина усвідомить свою відповідальність перед природою, тим швидше зникне потенційна загроза загибелі всього людства і з'явиться можливість повноцінного життя в гармонії з навколишнім світом [2, с. 16].

Отже, озеленення міських територій має дуже велике значення для розвитку міста, тому важливо розвивати всі сфери суспільства, які так чи інакше можуть вплинути на формування, розвиток і збереження озелених територій, які в свою чергу здатні поліпшити умови проживання людей в міському середовищі.

ЛІТЕРАТУРА

- 1.Гудим М. Г., Кудряченко О. П. «Озеленення міських територій. Альтернативне озеленення». «Young Scientist» № 12, 2016, с. 33-35.
- 2.Очеретний В. П., Потапова Т. Е. Сучасна тенденція скорочення площі зелених насаджень в світі. Науково-технічний журнал «Сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві», № 2, 2017, с. 69-76.
- 3.Франчук Г. М., Запорожець О. І Урбоекологія і техноекологія. Г. М. Франчук, О. І. Запорожець К. : Нац. авіаційний ун-т «НАУ-друк», 2011. 496 с.

МЕТОДИКА НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ГЕОГРАФІЇ

Яроменко О. В.

*кандидат географічних наук, доцент,
начальник відділу з наукової діяльності та аспірантури
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'ячука»*

Романів А. С.

*кандидат географічних наук, доцент,
доцент кафедри географії і туризму
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'ячука»*

Вагомою в організації освітнього процесу є активізація пізнавальної діяльності учнів, розширення сфери їх інтересів. Науково-дослідницька діяльність на уроках географії важлива у формування ключової компетентності – «вміння навчатися впродовж життя» в умовах впровадження Нової української школи. Сприятливі умови організації досліджень юних науковців-географів через ознайомлення їх з основами методології географічних досліджень та особливостями застосування методів наукового пізнання є серед основних цілей при організації науково-дослідницької роботи з географії, особливо серед учнів старшої школи.

У межах науково-дослідницької діяльності здійснюються наукові дослідження, як цілеспрямовані пізнання, результати якого виступають як система понять, законів і теорій. Під науково-дослідницькою діяльністю розуміється творчий процес спільної діяльності суб'єктів (вчителя, викладача ЗВО і учня, батьків), пов'язаний з вирішенням творчих дослідницьких завдань із задалегідь невідомим рішенням, результатом якого є формування дослідницького стилю мислення і світогляду в цілому, який в свою чергу передбачає наявність основних етапів, характерних для дослідження у науковій сфері [3].

Основними завданнями організації науково-дослідницької діяльності при підготовці школярів є:

- формування в учнів інтересу до наукової творчості (мотивація), навчання методиці та способам самостійного вирішення дослідних завдань;
- розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей, поглиблення й закріплення отриманих при навчанні теоретичних і практичних знань;
- розвиток ініціативи, здатність застосовувати теоретичні знання у своїй практичній роботі, вирішення актуальних завдань.

Дослідницьку діяльність учнів доцільно впроваджувати у процесі урочного, позаурочного, позакласного навчання учнів географії.

До наукової діяльності з географії учні залучаються вже під час поурочних занять, виконуючи творчі завдання практичних робіт, готуючи доповіді, реферати, проводячи елементарні спостереження за навколишнім середовищем під час екскурсій та аналізуючи потім на уроках отриману інформацію. Водночас для розвитку розумових здібностей школярів, виявлення серед учнів творчих обдарованих особистостей, в Україні діє досить розгалужена система позашкільних навчально-виховних закладів дослідницько-пошукового напрямку діяльності. Одним з найбільш потужних закладів такого профілю з найбільш розгалуженою мережею територіальних відділень на даному етапі є Мала академія наук учнівської молоді (МАНУМ) України [1].

Формування прийомів науково-дослідницької діяльності учнів доцільно здійснювати в кілька етапів.

Підготовчий етап передбачає ознайомлення із типовими проблемами географічних вивчень.

Будь-яке дослідження починається із вибору теми. Вибір проблеми і теми дослідження слід обирати з огляду на те, що вона має бути актуальною, матиме практичне значення і міститиме елементи наукової новизни, тобто деякі теоретичні чи прикладні положення географічної науки отримають подальший розвиток. Як правило при цьому учнями та їх вчителями (науковими керівниками) враховується наявність фактичного матеріалу (польових спостережень, літературних джерел та статистичних даних, фондових матеріалів), присутність інтересу до даної теми та її практична значущість. Правильно сформувані наукову проблему означає продемонструвати знання щодо об'єкту і предмету дослідження, визначитися, що уже відомо науці і які питання потребують додаткового вивчення.

У формуванні теми закладено два важливих атрибути дослідження: його об'єкт і предмет. Об'єкт дослідження – це процес, явище, що пов'язані із

виникненням наукової проблеми. Предмет дослідження – це те, що міститься в об'єкті, певний кут зору, під яким дослідник підходить до вивчення об'єкту дослідження [2].

При організації науково-дослідницької діяльності є правильна постановка завдань дослідження.

Перед учнями, які планують розв'язати окрему наукову проблему з географії, постає складне завдання: з різноманітності існуючих наукових методів вибрати ті, які допоможуть досягнути мети дослідження і отримати науковий результат. Тоді вагомим є правильно обрати методіку дослідження, яка передбачатиме систему певних дій спрямованих на розв'язання завдань, відповідно до мети дослідження.

Для вибору доцільної методіки дослідження необхідно ознайомитися із програмою (планом) дослідження того чи іншого об'єкту, явища, процесу.

Експедиційний (польовий) етап в роботі включає пошук, збирання і накопичення наукової інформації. Метою цього етапу є пошук, збирання і накопичення наукової інформації, яка отримується в процесі пізнання, адекватно відображає закономірності об'єктивного світу і використовується в суспільно-історичній практиці. Проте, найбільш цінні матеріали завжди вдається отримати в результаті власне польових робіт, які полягають у зборі інформації при безпосередньому контакті з об'єктом дослідження. Для грамотного проведення польових досліджень необхідно володіти технікою використання спеціальних приладів, інструментів. Важливим джерелом первинної інформації можуть бути поведені соціологічні опитування методом інтерв'ю, анкетування, експертних оцінок (у ролі експертів можуть виступати краєзнавці, старожили, авторитетні спеціалісти певної сфери) тощо. Під час пошуку, накопичення і опрацювання наукової інформації можна використовувати такі форми і способи фіксування даних: опис, виписка, анотація, конспекти, тези, відомості, таблиця, карта, графік, фото тощо [2].

Камеральний період включає обробку зібраних матеріалів. У першу чергу слід упорядкувати зібраний матеріал, враховуючи обсяг і якість зібраної інформації. Саме на камеральному етапі роботи автор повинен здійснити літературне, графічне, картографічне оформлення результатів наукових пошуків.

Узагальнення результатів дослідницької діяльності завершується формулюванням висновків, практичних рекомендацій та визначенням орієнтирів розвитку на перспективу.

Оскільки географія за об'єкт дослідження «ставить» географічну оболонку, що охоплює як природні, так і соціально-економічні компоненти, які характеризуються надзвичайною просторовою різноманітністю, багаторівневою структурою, унікальністю просторового поєднання, то й визначає широкий спектр досліджень. Водночас сучасна географічна наука є платформою, яка допомагає синтезувати досягнення різних наук, у зв'язку з цим з'являються нові прикладні й міждисциплінарні дослідження на стику з іншими сферами науково-практичної діяльності, формуються нові парадигми. З огляду на сучасні потреби суспільства, у географії сформувалася низка напрямків дослідження, які мають яскраво виражений прикладний характер. А організація науково-дослідницької діяльності з географії при підготовці учнів, характеризується певними принципами, сукупністю методів, технологією вивчення

конкретних об'єктів тощо, та є надзвичайно важливою у сучасній шкільній системі освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Онойко Ю. Особливості організації науково-дослідної діяльності з географії серед учнів старшої школи (на прикладі Малої Академії наук учнівської молоді). Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Випуск 99. С. 141-147.
2. Учнівські науково-дослідницькі роботи з географії: методологія та методика Навчально-методичний посібник. В. О. Мартинюк, А. С. Романів, О. Я. Романів, В. П. Селецький, О. В. Яроменко; За ред. О. Я. Романів. Рівне, 2014. 228 с.
3. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М., Організація та методика науково-дослідницької діяльності. Підручник. К.: Знання. 2004. 307 с.

ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Скляр А. Г.

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
факультету агротехнологій та природокористування
Сумського національного аграрного університету*

Бакуменко О. М.

*доцент кафедри захисту рослин,
кандидат сільськогосподарських наук
Сумського національного аграрного університету*

Географічні дослідження та проблеми природокористування - це важлива тема, яка вивчає взаємозв'язок між людьми та природним середовищем. Географи вивчають різні аспекти земної поверхні, включаючи клімат, ґрунт, водні ресурси, рослинний та тваринний світ.

Однією з найважливіших проблем природокористування є деградація довкілля. Неконтрольована експлуатація природних ресурсів, вирубування лісів, забруднення повітря, води та ґрунтів, зміна клімату - це лише кілька прикладів проблем, які виникають через недбале ставлення до природи.

Іншою важливою проблемою є зміна використання земель. Інтенсивне сільське господарство, створення нових промислових об'єктів та розширення міст призводять до втрати природних екосистем, включаючи важливі регулятори клімату, такі як ліси та вологі місцевості.

Також тривають дебати про сталість природокористування. Попит на природні ресурси швидко зростає, але довгострокові наслідки їх експлуатації можуть бути небезпечними. Необхідна збалансована політика розвитку, яка враховує потреби сьогодення і майбутніх поколінь.

Безумовно, географічні дослідження сприяють розумінню цих проблем та пошуку рішень. Географи співпрацюють з іншими науковцями, урядом та громадськістю, щоб знайти способи збереження природних ресурсів, створення